

Rapport 2014:07

LÄNSSTYRELSEN
DALARNAS LÄN

Hemvägen

Bostad sökes!

– om hemlöshet och förebyggande arbete i Dalarna

Omslagsbild: Hemvägen. Foto: Hanne Magnusson, Mostphotos.
Rapporten kan laddas ner från Länsstyrelsen Dalarnas webbplats:
www.lansstyrelsen.se/dalarna/publikationer. Den kan även beställas
från Länsstyrelsen Dalarna, telefon 010 22 50 000.
Ingår i serien Rapporter från Länsstyrelsen i Dalarnas län, ISSN: 1654-7691.
Tryck: Länsstyrelsen Dalarnas tryckeri, juli 2014.

Bostad sökes!

om hemlöshet och förebyggande arbete i Dalarna

LÄNSSTYRELSEN
DALARNAS LÄN

Eva Widergren
samhällsbyggnadsenheten

Förord

Denna skrift vänder sig till dig som är beslutsfattare eller tjänsteman i en kommun och som kommer i kontakt med hemlösa, arbetar med bostadsförsörjning eller fysisk planering. Du behövs för att tillsammans med fastighetsägare, Kronofogden och frivilligorganisationer skapa förutsättningar för att fler personer kan bo kvar i sin bostad – eller få en fast punkt i tillvaron.

Bostad sökes! orienterar läsaren i Regeringens mål mot hemlöshet, den nationella hemlöshetssamordnarens arbete, situationen i Dalarnas län och ger goda exempel och tips på fördjupad läsning. Nyckelord till framgång när det gäller att motverka hemlöshet är samverkan, strategiskt arbete och viljan att pröva nya metoder.

Vi hoppas att du som läsare får inspiration till att arbeta vidare med att motverka hemlöshet i vårt län.

Länsstyrelsen i Dalarnas län, juli 2014

Inger Eriksson
länsråd

Frida Ryhag
länsarkitekt

Innehåll

Förord	3
Innehållsförteckning	4
Bostad sökes!	5
Vem betraktas av samhället som hemlös?	6
Hemlöshet en kombination av flera faktorer	6
Hur ser hemlösheten ut i Sverige idag?	7
Fler barnfamiljer utestängs från bostadsmarknaden	9
Ökad konkurrens på bostadsmarknaden	9
Samhället har ett ansvar för att motverka hemlöshet	9
Regeringens mål mot hemlöshet	9
Ett treårigt regeringsuppdrag om hemlöshet till landets länsstyrelser	10
Nationell hemlöshetssamordnare besöker landets kommuner	10
Kommunerna ansvarar för att stödja den som är bostadslös...	10
...och ska arbeta för att alla kan bo i goda bostäder	10
Bostadsförsörjningen är ett allmänt intresse i fysisk planering	11
Allmännyttans ägardirektiv	11
Länsstyrelsernas ansvar	11
Hemlöshet och förebyggande arbete i Dalarna	12
Över 500 hemlösa i länet	12
Få barn i Dalarna berörs av avhysning	13
”Situationen har förvärrats”	13
Hur arbetar dalakommuner mot hemlöshet?	14
<i>Få kommuner lyfter hemlöshet i strategiska dokument</i>	14
<i>Kommunalt samarbete med bostadsbolag</i>	14
<i>Flertalet kommuner hyr ut bostäder i andra hand till hemlösa</i>	15
Hemlöshetssamordnarens överenskommelse med Borlänge	16
Kronofogdens råd	17
Bostad först	18
Bostad först - modell som vänder på logiken	18
Svea – ett boende för hemlösa kvinnor	19
Hemlösa kvinnor är extra utsatta	19
Webbsidor om hemlöshet	20
Referenser	21

Bostad sökes!

Idag är det ingen som ifrågasätter värdet av att ha ett eget hem och rätten till en bostad för alla. Forskarna Timmer, Eitzen och Talley¹ menar att hemlöshet är det mest synliga av alla sociala problem. Hemlösa finns överallt och de blir tyvärr allt fler. De menar dock att hemlöshet inte i sig är ett socialt problem. För den fattigaste delen av befolkningen är hemlöshet den självklara följderna av tuffare ekonomiska villkor i samhället. De är hemlösa därför att samhällsförändringar resulterar i utslagning och brist på åtkomliga och billiga bostäder. De hemlösa råkar befinna sig i slutet på en skala av olika boendeformer, vilka sträcker sig från ett eget hem via osäkra boenden och härbärgen till att inte ha något boende alls.

De som ser hemlösheten i vardagen i Dalarna, är bland andra RIA-Hela människan. Förestandaren i Borlänge, Jonas Nilsson, menar att samhället har blivit hårdare och det slår också mot de mest utsatta grupperna. Situationen har förvärrats under de senaste åren, menar han.

Socialstyrelsens 4 definitioner av hemlöshet

Situation 1

Akut hemlöshet

En person är hänvisad till akutboende, härbärke, jourboende eller är uteliggare.

Situation 2

Institutionsvistelse och kategoriboende

En person är inskriven på: kriminalvårdsanstalt/behandlingsenhet eller stödboende och planeras skrivas ut inom tre månader efter mätperioden, utan egen bostad ordnad inför utflyttningen.

Situation 3

Långsiktiga boendelösningar

En person bor i en av kommunen ordnad boendelösning (till exempel försökslägenhet/träningslägenhet/socialt kontrakt/kommunalt kontrakt) på grund av att personen inte får tillgång till den ordinarie bostadsmarknaden. En form av hyresavtal där boendet är förenat med tillsyn och/eller särskilda villkor eller regler.

Situation 4

Ett ordnat kortsiktigt boende

En person bor tillfälligt och kontraktslöst hos kompisar, familj/släktingar eller har ett tillfälligt (kortare än tre månader efter mätperioden) inneboende- eller andrahandskontrakt hos privatperson. Den uppgiftslämnande verksamheten har haft kontakt med personen och känner till att denna hemlöshetssituation gäller under mätperioden.

¹ Maja-Stina Ahlzén Vägen till hemlöshet – En studie av nio livshistorier

Vem betraktas av samhället som hemlös?

För många förknippas hemlöshet med en uteliggare eller en person som bor på ett härberge. Men idag har begreppet en vidare innebörd, nu fångas en bredare krets av personer in i begreppet hemlös. Hemlöshet beskriver inte en person, utan en situation individen kan befinna sig i under en kortare eller längre tid. Sedan 2011 definierar Socialstyrelsen hemlöshet utifrån fyra situationer. (Se figur s.5)

Forskare knutna till den europeiska samarbetsorganisationen i hemlöshetsfrågor, FIAN TSA², menar att ett fullgott boende förutsätter att en person har rätt att disponera en acceptabel bostad där hon eller han kan känna sig privat och leva ett helt acceptabelt socialt liv. Ser vi till de fyra situationerna av hemlöshet, skiljer dem sig markant åt i denna bemärkelse. En person i akut hemlöshet har inte tillgång till vare sig en bostad eller möjlighet till ett privat och socialt liv. Personer i mer långsiktiga boendelösningar saknar främst ett eget bostadskontrakt.

Hemlöshet en kombination av flera faktorer

Sverige har tidigare främst haft ett individperspektiv på hemlöshetsproblematiken, men idag är de flesta överens om att hemlöshet är en kombination av olika faktorer. På sid 8 illustrerar en schematisk tabell olika orsaker och aspekter som inverkar på hemlöshet. Tabellen visar att hemlöshet kan vara en kombination av såväl (1)strukturella, (2)institutionella, (3)relationsbaserade samt (4)individuella orsaker³.

1. En strukturell orsak är exempelvis bostadsmarknaden i Dalarna, där det idag råder särskilt stor brist på hyresrätter. Med det ökar konkurrensen och personer med låga inkomster har svårast att komma över ett förstahandskontrakt.
2. Institutionella orsaker kan handla om hyreslagstiftningen och regelverk för vräkning. Idag är det tuffare för en person att behålla sin bostad om hon eller han kommer efter med betalning av hyran.
3. En individs relationer, hur till exempel familjesituationen ser ut, påverkar krav på bostadens storlek.
4. Slutligen har även de individuella förutsättningarna, som exempelvis varifrån man kommer och hur man mår en betydelse för hur framgångsrik en individ är på bostadsmarknaden.

² Fédération Européenne d'Associations Nationales Travaillant avec les Sans-Abri

³ Socialstyrelsen, 2012. Hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden 2011 – omfattning och karaktär.

Hur ser hemlösheten ut i Sverige idag?

Socialstyrelsen har genomfört kartläggningar sedan 1993 och därefter åren 1999, 2005 och senast 2011. I maj 2011 var cirka 34 000 personer hemlösa i Sverige jämfört med cirka 18 000 personer år 2005. Eftersom definitionen av hemlöshet har ändrats mellan år 2005 och 2011, är det inte möjligt att jämföra kartläggningarna helt och hållet. Rapporteringen av personer som bor i försökslägenheter, träningslägenheter, med sociala kontrakt och liknande har ökat markant i den senaste kartläggningen. Så många som 43 procent av hemlösa personer befinner sig i denna grupp. Socialstyrelsen kan ändå se följande förändringar av hemlösheten från mitten av 2000-talet till idag:

- Personer i akut hemlöshet har blivit både fler och färre. Personer som helt saknar boende och levde utomhus eller i offentliga utrymmen har minskat kraftigt från cirka 950 personer år 2005 till cirka 280 personer 2011. Samtidigt har personerna i de mest akuta boendelösningarna, som exempelvis härbärgen, ökat.
- Männen är i majoritet 2011, liksom vid 2005 års mätning, men kvinnornas andel har ökat.
- Antalet utrikes födda personer har ökat betydligt.
- Hemlöshet finns nu i bredare grupper av befolkningen. I den senaste mätningen uppgavs en lägre andel ha de problem som traditionellt förknippas med hemlöshet, det vill säga missbruk och psykisk hälsa.

Orsaker	Aspekter relevanta för sårbarhet	Inverkan på bostadsexkludering
Strukturella	<ul style="list-style-type: none"> • arbetsmarknad • bostadsmarknad • migration • definitioner av medborgare 	<ul style="list-style-type: none"> • arbetslöshet, anställningsförhållanden • urbanisering • lokal konkurrens på hyreslägenheter • krav på bostadssökande • risk för segregation, främlingsfientlighet, rasism och diskriminering • påverkar vem som har rätt/tillgång till olika slags service och bostäder
Institutionella	<ul style="list-style-type: none"> • utbud av service och vård • fördelningsmekanismer, exempelvis bostadskö, hyreslagstiftning • bostadsförsörjningsplanering • fördelning av ansvar för bostadsförsörjning/hemlöshet 	<ul style="list-style-type: none"> • tillgång, kostnader och väntetider • möjlighet till bostad och risk för segregering • risk för bostadsförlust och den sekundärbostadsmarknadens karaktär • påverkar boendestödets utformning • påverkar tillgång på hyreslägenheter • påverkar villkor för bostad m.m.
Relationer	<ul style="list-style-type: none"> • familjesituation • familjerelationer • relationssammanbrott (död/skiljsmessa, separation) 	<ul style="list-style-type: none"> • krav på bostadens storlek • möjlighet att bo kvar i en gemensam bostad • risk för akut bostadsförlust • möjlighet till tillfällig (eller ny, egen) bostad
Individuella	<ul style="list-style-type: none"> • ekonomisk situation • etnisk tillhörighet • medborgarstatus • hälsa, funktionsstatus • individuella problem • individuella resurser 	<ul style="list-style-type: none"> • påverkar disponibel inkomst, samt möjlighet att erhålla och behålla en bostad • risk för vräkning • eventuell rätt till LSS-bostad

Tabell. Olika nivåer, aspekter och sårbarhetsfaktorer i hemlöshetsproblematiken.
Källa: Socialstyrelsen.

Fler barnfamiljer utestängs från bostadsmarknaden

I den senaste kartläggningen har Socialstyrelsen haft ett särskilt fokus på barnfamiljer. En slutsats är att barnfamiljer i allt större utsträckning blir utestängda från den ordinarie bostadsmarknaden⁴. I en fördjupad studie med 13 involverade kommuner, däribland Borlänge kommun, framkommer att orsaken bottnar i en ökande fattigdom. Företrädarna från kommunen säger, att de familjer som finns i boendelösningar utan egna kontrakt, i sig är i ekonomiskt ohållbara situationer. Det handlar ofta om ensamstående föräldrar, främst mödrar. Många har utländsk bakgrund och många har bott i dessa boendelösningar under lång tid. Många har stora sociala och vardagliga behov som kräver stödinsatser.

Ökad konkurrens på bostadsmarknaden

Här handlar det bland annat om en ökad konkurrens på bostadsmarknaden. Bostadsbyggandet ligger på en historiskt låg nivå i län som Dalarna och i storstadsområden. Tillgången på lediga hyresrätter har minskat kraftigt och med det blir det en utmaning för kommunerna att frigöra resurser och bostäder åt de mest utsatta grupperna av hemlösa personer. Har du redan ett förstahandskontrakt, är det tuffare att behålla det om du drabbas av ekonomiska problem idag.

Regeringens fyra mål mot hemlöshet

1. Alla ska vara garanterade tak över huvudet.
2. Boende ska underlättas för dem som lämnar kriminalvård och institution.
3. Inträdet på den ordinarie bostadsmarknaden ska underlättas för dem som bor i olika former av försöks- och stödboenden.
4. Antalet vräkningar ska minska och inga barn ska vräkas. Socialstyrelsen genomför på uppdrag av Regeringen återkommande nationella mätningar.

Samhället har ett ansvar för att motverka hemlöshet

Hemlöshet är en fråga som i första hand hör hemma inom socialpolitik och bostadspolitik. Vilka mål har Regeringen och hur ser lagstiftningen ut som reglerar det allmännas ansvar för bostäder till alla?

Regeringens mål mot hemlöshet

År 2007 antog Regeringen en nationell strategi mot hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden. Fyra mål sattes upp för åren 2007-2009. (Se figur ovan) Ett särskilt viktigt mål är att barn inte ska utsättas för vräkning. I Socialstyrelsens slutrapport för de tre åren betonas att man måste se hemlöshetsfrågan i ett bredare perspektiv för att arbetet ska bli framgångsrikt. Framförallt behöver det regionala och lokala arbetet utvecklas. Nya perspektiv och nya modeller och metoder för att motverka hemlöshet är också skäl till en bred nationell satsning.

⁴ När det gäller vräkningar, visar Kronofogdens statistik för perioden 2011-2013 att antalet vräpta barnfamiljer har minskat i hela landet och så även i Dalarna.

Ett treårigt regeringsuppdrag om hemlöshet till landets länsstyrelser

Regeringen har gett samtliga länsstyrelser i uppdrag att stödja kommunerna i arbetet med att motverka hemlöshet. Uppdraget pågår till och med 2014 och innebär att länsstyrelserna ska ge kommunerna stöd och råd i planeringen med att motverka hemlöshet, i synnerhet bland barnfamiljer som drabbas av vräkning.

Nationell hemlöshetssamordnare besöker landets kommuner

Michael Anefur är Regeringens nationella hemlöshetssamordnare under perioden januari 2012 till juli 2014. Han har bedrivit ett uppsökande arbete genom att träffa kommuner, men även län, myndigheter och andra aktörer, till exempel frivilligorganisationer, som kommer i kontakt med hemlösa. Besöken syftade till att få en bild av hur hemlöshetssituationen och utestängning från bostadsmarknaden i olika delar av landet ser ut, hur arbetet bedrevs och hur samverkan mellan olika parter fungerade. Dessutom var tanken att föra ut den kunskap som skapats inom ramen för den tidigare hemlöshetsstrategin. Hemlöshetssamordnaren besökte ett 40-tal kommuner 2012. Dessa besök har följts upp under 2013 och 2014. Vid besöken har man kommit överens om ett antal mål för arbetet i varje enskild kommun. I Dalarna har Michael Anefur besökt Borlänge kommun vid två tillfällen. Det senaste var i januari 2014. Läs mer om Regeringens överenskommelse med Borlänge kommun på sid 14.

Länsstyrelserna i landet har haft ett nära samarbete med Michael Anefur och Maria Boustedt, sakkunig på Socialdepartementet, och har också medverkat vid kommunbesöken.

Kommunerna ansvarar för att stödja den som är bostadslös...

Kommunen har, genom socialtjänsten, det yttersta ansvaret för att var och en får det stöd och den hjälp hon eller han kan behöva. Kommunen har med andra ord ett stort ansvar när det handlar om att motverka hemlöshet. När socialtjänsten gör insatser ska den särskilt se till barnets bästa. Men, socialtjänsten förfogar inte över själva huvudproblemet, det vill säga bostäderna. Däremot har kommunen ansvar för att skapa förutsättningar så att alla i kommunen kan leva i goda bostäder. Lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar tydliggör kommunens roll⁵.

...och ska arbeta för att alla kan bo i goda bostäder

Kommunerna ska också arbeta med målet att alla som bor i kommunen ska kunna leva i goda bostäder. Lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar anger att kommunfullmäktige under varje mandatperiod ska fastställa riktlinjer för bostadsförsörjningen, att kommunen ska ha kunskap om kommuninvånarnas bostadsbehov och arbeta strategiskt arbeta aktivt för att skapa bra boendevillkor i kommunen. Det betyder även att samverkan ska ske med andra kommuner om det leder till att fler kan få ett boende som är anpassat efter deras behov. I ansvaret för bostadsförsörjningen ingår givetvis också att ha kunskap om hemlöshetens omfattning i kommunen.

⁵ Lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar, SFS 2013: 866

Bostadsförsörjningen är ett allmänt intresse i fysisk planering

I januari 2014 trädde en reviderad lag om kommunernas bostadsförsörjningsansvar i kraft. En av nyheterna är att bostadsförsörjning får status som ett så kallat allmänt intresse i plan- och bygglagen. Det övergripande syftet är att stärka bostadsbyggandet i översiktsplanering och mer detaljerad planering. Samtidigt är tanken att stärka olika gruppers behov av bostäder.

Allmännyttans ägardirektiv

Kommunen har ett antal verktyg till sitt förfogande, för att driva på och styra inriktningen av bostadsmarknaden. Att äga ett allmännyttigt bostadsaktiebolag är ett sätt för kommunen att genomföra sitt ansvar för bostadsförsörjningen. Ett sätt är att ange det kommunala ändamålet med verksamheten i bolagsordningen. Bolagsordningen innehåller oftast regler om hur bolaget ska verka, däremot går det sällan in på vilken inriktning bolaget ska ha.

Kommunen kan också anta så kallade ägardirektiv. Det är vad man kallar ett frivilligt, formellt styrinstrument, men förutsatt att ett sådant finns och att det är fastställt av bolagsstämman och föregås av beslut i kommunfullmäktige, är det juridiskt bindande. Genom ägardirektivet kan kommunen utveckla ägaridén och vilka målsättningar som finns med bolagets verksamhet.

Länsstyrelsernas ansvar

Länsstyrelsen ska lämna råd, information och underlag till kommunerna för deras planering av bostadsförsörjningen. Ett regionalt underlag är den analys som årligen görs utifrån Boverkets bostadsmarknadsenkät⁶. Enkäten besvaras av landets kommuner och i den ställs också frågor kring hemlöshet. Länsstyrelsen ska också arbeta för att samordning mellan kommuner kommer tillstånd om behov finns. Länsstyrelsen i Dalarna får också kunskap om situationen i länet genom kommunbesök och genom att bjuda in kommuner och andra regionala och nationella aktörer till dialog. Med den reviderade bostadsförsörjningslagen kommer länsstyrelserna även yttra sig över den kommunala planeringen av bostadsförsörjningen.

Kommunernas enkätsvar och de regionala analyserna ställs i sin tur samman av Boverket i årliga nationella bedömningar av läget på bostadsmarknaden. Bedömningen som delges Regeringen är ett viktigt underlag för insatser inom främst bostadspolitiken.

⁶ Den genomförs i samarbete med länsstyrelserna, som både samlar in materialet från kommunerna och går igenom resultaten.

Hemlöshet och förebyggande arbete i Dalarna

I över tjugo år har det byggts lite bostäder i Dalarna, vilket lett till att konkurrensen om de bostäder som finns har ökat. Det har blivit tuffare, något som bekräftas i ett samtal som Länsstyrelsen haft med företrädare för Kronofogden, några kommuner och en frivilligorganisation⁷.

Över 500 hemlösa i länet

Enligt Socialstyrelsens senaste mätning i maj 2011 fanns det 526 hemlösa personer i Dalarnas län. Jämfört med storstadsregionerna Stockholm, Göteborg och Malmö, har länet drygt hälften så många hemlösa per 10 000 invånare. Ser vi till rikssnittet, var 36 personer per 10 000 invånare hemlösa vid tidpunkten för kartläggningen. Borlänge kommun låg något över rikssnittet, med 40 hemlösa per 10 000 invånare och Avesta kommun hade vid kartläggningen 33 hemlösa per 10 000 invånare.

Av Dalarnas hemlösa var runt 35 procent kvinnor och 65 procent män vid mättillfället. En majoritet av personerna i Dalarna befann sig i situation 3, det vill säga hade ett långsiktigt boende utan eget kontrakt. Det betyder att få vid mätningstillfället levde i akut hemlöshet. Borlänge kommun avviker något från denna bild och har vid tillfället 31 personer i akut hemlöshet, 41 personer som bor på institution, 26 personer som bor i lägenhet utan förstahandskontrakt och 83 personer som bor i ett kortsiktigt boende, drygt 42 procent. Enligt kommunala tjänstemän handlar det framför allt om anhöriginvandrare som har flyttat in hos släktingar. Trångboddhet blir ofta en konsekvens av detta.

Nästan en tredjedel av de hemlösa i Borlänge var föräldrar med barn under 18 år.

Antalet hemlösa i Dalarna

Avesta–71
Borlänge–196
Falun–132
Gagnef–16
Hedemora–17
Leksand–25
Ludvika–29
Malung-Sälen–8
Mora–14
Rättvik–9
Vansbro–ingen uppgift
Älvdalen–ingen uppgift

Källa: Socialstyrelsen, maj 2011

”Samhällsklimatet har blivit hårdare”
säger föreståndaren på RIA i Borlänge.

⁷ Länsstyrelsen Dalarna. Ett samtal om hemlöshet. Möte med Borlänge och Falu kommuner samt Kronofogden i november 2013.

Få barn i Dalarna berörs av avhysning

Enligt Kronofogdens senaste statistik kring avhysningar⁸ framgår det att antalet barn berörda av s.k. verkställda avhysningar i länet har minskat kraftigt från år 2012 till 2013. År 2012 berördes 21 barn av avhysningar. År 2013 berördes 4 barn. Minskningen följer en nationell trend där Dalarna är ett av de län som har minst antal avhysningar där barn är berörda.

”Situationen har förvärrats”

I november 2013 bjöd Länsstyrelsen Dalarna in Kronofogden, RIA-Hela människan i Borlänge samt Falu och Borlänge kommuner för att diskutera hemlöshetssituationen i länet. Samtalet kom att handla om betydelsen av samverkan och av att arbeta förebyggande, men också synen på hemlösa personer och deras villkor idag.

RIA-Hela Människan i Borlänge är en av de frivilligorganisationer i länet som tar emot hemlösa. De bedriver daglig verksamhet. RIA fungerar som ett socialt skyddsnet åt dessa eftersom de har förlorat övriga kontakter. Deras klienter är i första hand människor med missbruksproblem. De som är föräldrar har oftast förlorat kontakten med sina barn på grund av missbruket. Till övervägande del är det ensamstående män som uppsöker RIA, många av dem är fast i blandmissbruk och har eventuellt outredda diagnoser. Åldern på RIAs besökare varierar mellan 27-80 år. RIA ser samhällets baksida och många hemlösa är personer som saknar bostad på grund av skulder. Det vanligaste är att de sover hos vänner. Även den långa kötiden för att få hyra bostäder är ett problem. Situationen har förvärrats under de senaste tio åren, anser RIA.

En gång i månaden är det möte i brukarrådet. Här medverkar representanter från kommunens sociala verksamheter, IOGT-NTO⁹ och Verdandi¹⁰.

8 Kronofogdens hemsida; <http://www.kronofogden.se/Barnsomborsavavhysning.html>

9 IOGT-NTO är en folk- och bildningsrörelse som bygger på principen om alla människors lika värde och rättigheter.

10 Verdandi - arbetarnas socialpolitiska organisation arbetar för social rättvisa och ett alkoholskadefritt samhälle, genom att organisera utsatta grupper till kamp för bättre villkor.

Hur arbetar dalakommuner mot hemlöshet?

Få kommuner lyfter hemlöshet i strategiska dokument

Enligt 2013 års bostadsmarknadsenkät¹¹ har tio av länets femton kommuner någon form av antagna riktlinjer för sin bostadsförsörjning. Fyra kommuner har separata program.

Borlänge kommun lyfter särskilt hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden i sitt bostadsförsörjningsprogram. På initiativ från socialtjänsten ska en bostadspolicy tas fram som konkret ska ta fasta på följande frågor:

- Stärka rätten till en egen bostad för hemlösa
- Skapa en samsyn om bostadens betydelse
- Uppfatta hemlöshet som ett komplext problem vilket kräver differentierade åtgärder baserade på vetenskap och beprövad praktik
- Utforma ett samordnat och individanpassat stöd under frivilliga former till dem som får en egen bostad
- Skapa rutiner vid uppsägning och vräkning. Avtal mellan kommunen och bostadsföretagen om bostadssocialt ansvar ska förverkligas under planperioden 2011-2014

För närvarande arbetar också kommunen med att analysera hur deras arbete ser ut när det gäller hemlöshet. Ambitionen är att arbeta strategiskt med frågan.

Kommunalt samarbete med bostadsbolag

Sex kommuner i länet arbetar med förebyggande verksamhet. Borlänge har till exempel en särskild hemlöshetssamordnare som arbetar i samverkan med det allmännyttiga bostadsföretaget Tunabyggen med att förebygga vräkning. I dagsläget samverkar kommunen med en privat fastighetsägare, men ambitionen är att hitta samverkansformer med fler privata fastighetsägare.

Falu kommun samarbetar om frågor kring hemlöshet med det allmännyttiga bostadsbolaget Kopparstaden. Kommunen har en kontaktperson som ställer upp snabbt om problem skulle uppstå med någon boende. De boende är kommunens hyresgäster och inte bostadsbolagets. Det är sällan kommunen säger upp ett kontrakt, det händer cirka 4-5 gånger per år och då gäller det allvarliga störningar, exempelvis återfall i tungt missbruk. Kommunen försöker så långt det går att lösa problemet på annat sätt.

För att ordna bostäder till personer som inte godkänns på den ordinarie bostadsmarknaden, har 13 av 15 kommuner i Dalarna ett samarbete med det allmännyttiga bostadsföretaget. Cirka hälften av länets kommuner har överenskommelser med bolaget om bostäder för hemlösa.

¹¹ Länsstyrelsen Dalarna, 2013. Bostadsmarknaden i Dalarna 2013 – från överskott till bostadsbrist, Falun.

Flertalet kommuner hyr ut bostäder i andra hand till hemlösa

De flesta kommuner i länet hyr ut bostäder i andra hand med särskilda villkor. Avsikten är ofta att den som bor i lägenheten ska kunna få ett förstahandskontrakt med tiden. Några få kommuner använder sig av hyresgarantier i sitt arbete med att motverka hemlöshet.

Falu kommun har ett förhållandevis stort antal personer som hyr i andra hand av kommunen. Generellt har kommunen, enligt direktiv från politiskt håll, en ”generös” inställning. Istället finns inga s.k. ”lågtröskelboenden”. Kommunen har inte nolltolerans mot droger, men det ska fungera utan störningar med bostadsbolag och grannar. I upp till 12 månader kan en person hyra i andra hand av kommunen. Efter 12 månader görs en översyn för att avgöra om personen istället kan ta över förstahandskontraktet. Om det fungerar bra är detta möjligt trots att personen har skulder kvar. I Falu kommun är skuldämortering en del av socialbidraget.

Hemlöshetssamordnarens överenskommelse med Borlänge

I november 2012 träffade regeringens hemlöshetssamordnare Michael Anefur företrädare för Borlänge kommun. Vid mötet deltog kommunstyrelsens ordförande och vice ordförande, socialnämndens ordförande, sektorschef samhällsbyggnad och individ och familjesorg, samhällsplanerare, enhetschefer och tjänstemän från socialförvaltningen, bostads-samordnare, representanter från Länsstyrelsen i Dalarnas län, samt representanter för det kommunala bostadsbolaget Tunabyggen.

I Borlänge råder stor bostadsbrist. Planberedskapen är god, men det har varit svårt att få byggherrar att satsa på nyproduktion. Kommunen står inför en stor utmaning då det väntas flytta in närmare tusen anhöriginvandrare till kommunen. En annan utmaning är hur man ska hantera att många unga vuxna i kommunen riskerar vräkning eller har svårt att få bostäder på grund av skuldsättning. Kommunen har via det kommunala bostadsbolaget tilldelats omkring tjugo sociala kontrakt ämnade för hemlösa personer. Ett socialt kontrakt kan tas över av hyresgästen efter cirka två år, eller då personen är skuldfri. Bostadsbolaget godtar försörjningsstöd som inkomst. Enligt kommunen är det svårare att få privata fastighetsägare att bidra med lägenheter för sociala ändamål.

Borlänge förbättrar sitt arbete med hemlöshet:

- Tar fram strategiskt styrdokument
- Samverkar bredare
- Förbättrar det vräkningsförebyggande arbetet

”Första besöket gjordes i Borlänge och gav verkligen mersmak! Borlänge har gjort ett gediget arbete under året som gått. Bland annat har man lyckats riva en hel del hinder som försvårat samarbetet mellan förvaltningar, bolag och externa aktörer. Arbetet har bedrivits strukturerat och involverat många olika medarbetare. Strategiska beslut har tagits i kommunfullmäktige och kommunstyrelse samt i koncernledningen för bostadsbolaget. Man har än mer förtydligat att ansvaret för hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden inte är ett ansvar som endast kan läggas på socialförvaltningen, utan är en angelägenhet för hela kommunen. Det kommunala bostadsbolaget är en mycket aktiv part i arbetet men även det kommunala energibolaget deltar.”

Från hemlöshetssamordnarens blogg, 10 januari 2014. Skrivet efter andra besöket i Borlänge.

”A och O är att agera tidigt när en hyresgäst inte betalar sin hyra”

Kronofogdens råd

Kronofogden är en myndighet som arbetar med skulder. I arbetet ingår bland annat att avhysa personer. När Kronofogden vräker en person beror det på obetalda hyreskrav. Om kommunikationen fungerar bra mellan hyresvärderna och framförallt de sociala myndigheterna, men även inkasso, behöver färre personer stå inför en vräkning. A och O är att agera tidigt när en hyresgäst inte betalar sin hyra. Ju längre tid det tar att komma till en lösning, desto dyrare blir det för den drabbade eftersom skulden byggs på. Det är inte ovanligt att en person som riskerar vräkning, undviker att öppna brev från hyresvärderna. Telefonkontakt eller personliga besök är att föredra i en sådan situation.

Kronofogden avhyser boende från cirka två till tre bostäder i veckan i Dalarna¹². Cirka 70 procent av de som vräks är ensamstående och 70 procent av dessa är män. Misstänker Kronofogden att det finns barn i hushållet, är det viktigt att vräkningen sker på ett sätt så att barnen inte kommer till skada. Socialnämnden bör medverka. Ett mål är att barn överhuvudtaget inte ska utsättas för en vräkning.

Kronofogden efterlyser mer utvecklade rutiner och en närmare samverkan mellan fastighetsägare, kommun och även inkasso. Det förekommer situationer där personer har vränts från sitt hem för att tre timmar senare få tillbaka sin lägenhet efter hjälp från socialnämnden.

12 Länsstyrelsen Dalarna. Ett samtal om hemlöshet. Noteringar från möte med Borlänge och Falu kommuner samt Kronofogden

Avsiktsförklaring

Utifrån den dialog som fördes under det första mötet 2013 har Borlänge kommun kommit överens med hemlöshetssamordnaren om tre strategiska utvecklingspunkter:

1. Arbeta för att skapa ett strategiskt styrdokument där kommunens principer och arbete med hemlöshetsrelaterade frågor klart framgår. Häri kan exempelvis riktlinjer för både intern och extern samverkan nås, samt principer för hur uppföljning av kommunens insatser ska gå till.
2. Försöka hitta former för samverkan med privata fastighetsägare, för att på så sätt få tillgång till fler bostäder. Det finns, enligt kommunen, redan utarbetade kommunikationskanaler på andra områden, som skulle kunna utnyttjas även för detta ändamål.
3. Arbeta för att effektivisera det vräkningsförebyggande arbetet i samverkan med det kommunala bostadsbolaget – exempelvis genom att förstärka de personella resurserna (”delad tjänst”) och att arbeta med tidiga insatser. Häri kan också ligga insatser för upplysning och information till sådana målgrupper som befinner sig i riskzonen för att bli vräkt, t.ex. unga vuxna.

Bostad först

Bostad först - modell som vänder på logiken

Det konventionella hemlöshetsarbetet bygger på ett motsatt synsätt, nämligen att människor först måste sluta med till exempel missbruk, innan en egen bostad kan komma ifråga. Systemet innebär att den hemlöse får kvalificera sig till ett eget boende genom att klättra uppåt i boendehierarkin – från natthärbärge och olika korttidsboenden till eget förstahandskontrakt¹³. Socialhögskolan vid Lunds Universitet bedriver forskning kring hemlöshet och arbetar för att ändra riktning i den svenska hemlöshetspolitiken. De vill komma bort från systemet med s.k. boendetrappor som de flesta svenska kommuner använder sig av idag. De menar att modellen snarare stjälper än hjälper den bostadslöse.

Boendetrappan

Boendetrappa är en modell som används i flera svenska kommuner. Denna modell innebär att den hemlösa gör en så kallad boendekarriär från botten som oftast är ett härbärge, eller ett så kallat lågröskelboende, och stegvis "befordras" till toppen som innebär ett eget kontrakt. Den hemlösa ska enligt denna modell träna sig i att klara ett eget boende och på så vis komma till högre nivåer i trappan. Vägen genom trappan kan se ut på olika sätt och man kan komma in på olika nivåer utifrån individuella förutsättningar.

Källa: Karin Berg och Malin Karlsson, Lunds Universitet 2011. Hemlösa kvinnors boendesituation – en kvalitativ studie, Lunds Universitet.

Den metod som Socialhögskolan i Lund förespråkar använder sig av rakt motsatt logik: först en egen bostad, därefter massiva hjälpinsatser. Metoden kallas Bostad först och går ut på att en egen bostad är en grundtrygghet som den hemlöse behöver för att kunna ta itu med sina problem. Bostad först har testats i andra länder, bland annat i USA, Tyskland och Finland. Intresset i Sverige ökar och några kommuner som prövar är Helsingborg, Göteborg, Karlstad och Örebro.

Bostad först-modellen kan se lite olika ut, men i Helsingborgs stad beskriver man modellen på detta sätt:

”Om man börjar med att lösa bostadsfrågan, kan man sedan bygga upp det sociala. Metoden kallas Bostad först och går i korthet ut på att erbjuda hemlösa personer en permanent bostad med ett eget förstahandskontrakt direkt. Man ska inte behöva slussas runt mellan olika härbärgen och andra tillfälliga lösningar beroende på om man för tillfället är drogfri eller inte, eller på grund av andra saker som händer i ens liv. Bostaden ska ligga ute i samhället bland andra hyresgäster. Och det ska finnas ett mobilt team tillhands dygnet runt. Teamet fungerar som ett stöd till både den boende och till fastighetsägaren.”

Lunds Universitet har utvärderat Helsingborgs stads försöksprojekt med Bostad först i september 2010, avslutat i december 2013. Utvärderingen visar att projektet varit framgångsrikt. Av de nitton personer som fått lägenheter under tiden september 2010 till

¹³ <http://www.soch.lu.se/o.o.i.s/21367>

maj 2013, har tre sagts upp från sina lägenheter. När det gäller direkta kostnader för Bostad först, har socialförvaltningen i Helsingborg beräknat att Bostad först kostar cirka 120 kronor per individ och dygn. Detta är väsentligt billigare än vad det kostar att använda olika stödboenden, som i Helsingborg i genomsnitt kostar 740 kronor per dygn.

Svea – ett boende för hemlösa kvinnor

Hemlösa kvinnor är extra utsatta

I stadsdelen Rosengård i Malmö har ett intensivt jämställdhetsarbete pågått under flera år. SKL's tidning Uppdrag Jämställdhet¹⁴ beskriver i en artikel om boendet Svea, vilket startades som en följd av jämställdhetsarbetet. I artikeln framgår det att skillnaden mellan kvinnor och män blev tydlig när hemlöshet började diskuteras utifrån kön. Framför allt kvinnor utan andra problem än just hemlöshet hade svårt att få hjälp. Andra boenden hade fokus på missbrukande eller våldsutsatta kvinnor och Stadsmissionens kvinnoboende hade för få platser. Svea är tänkt som ett akutboende, men kvinnorna blir kvar längre eftersom det är så svårt att få en lägenhet.

Hemlösa kvinnor kan ibland ha svårare att hävda sig på bostadsmarknaden. Hemlösheten har varit mer dold, något som idag börjar synliggöras. Enligt Karin Berg och Malin Karlsson handlar det bland annat om att kvinnor skapar en beroendeställning till män och med det har de sociala myndigheterna svårare att nå kvinnorna¹⁵. En annan orsak kan vara att kvinnor har ett bredare socialt nätverk som de använder för att hantera sin bostadssituation. Utifrån de kommuner författarna har undersökt, drar de slutsatsen att det i mellanstora kommuner finns ett behov av att ha särskilda boenden för hemlösa kvinnor. De riskerar idag att utsättas för fysisk misshandel på boenden för män och kvinnor. En nackdel med könssegregerat boende, enligt författarna, är att hemlösa kvinnor riskerar att bli mer stigmatiserade av samhället och bli mer utpekade som dåliga mödrar.

14 Uppdrag Jämställdhet, en skrift som tagits fram som en del av SKL's (Sveriges kommuner och landsting) jämställdhetssatsning, 2014.

15 Karin Berg och Malin Karlsson, Lunds Universitet 2011. Hemlösa kvinnors boendesituation. - en kvalitativ studie, Lunds Universitet.

Webbsidor om hemlöshet

Här är några tips på webbsidor om du vill veta mer om hemlöshet, ta del av statistik eller sätta dig in i hur kommuner arbetar aktivt för att motverka hemlöshet:

Socialstyrelsen

På Socialstyrelsens webbsida kan du läsa om kartläggningar, hemlöshetens omfattning med mera.

Hemlöshetssamordnarens blogg

På Socialdepartementets webbsida bloggar den nationelle hemlöshetssamordnaren Michael Anerfur om sitt arbete. Hans uppdrag är att stödja kommunerna i arbetet med att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden, samt att förhindra vräkning av framförallt barnfamiljer.

Stadsmissionen

Stadsmissionen är en av många frivilligorganisationer som arbetar för att minska hemlösheten. På Göteborgs och Stockholms Stadsmissioners bloggar kan du läsa mer om deras arbete, men även ta del av rapporter och artiklar.

Lunds Universitet

Socialhögskolan forskar kring hemlöshet och utvärderar bland annat Bostad först-modellen.

Helsingborgs stad

Här kan du läsa mer om Helsingborgs stads arbete med Bostad först-modellen.

Kronofogden

På Kronofogdens webbsida kan du ta del av deras rapporter kring vräkningar och mycket mer.

Referenser

Berg, Karin och Karlsson, Malin, 2011. Hemlösa kvinnors boendesituation - en kvalitativ studie, Lunds Universitet.

Borlänge kommun, 2011. Mål och strategi för boendeutvecklingen i Borlänge kommun 2011-2014.

Kristiansen, Arne, juni 2013. Utvärdering av Bostad Först- projektet i Helsingborg. Slutrapport.

Kronofogden, 2013. Vräkning av barnfamiljer. Kommundialog om hur kommuner kan arbeta förebyggande, Stockholm den 15 maj 2013.

Länsstyrelsen Dalarna, 2013. Bostadsmarknaden i Dalarna 2013 – från överskott till bostadsbrist, Falun.

Länsstyrelsen Dalarna. Ett samtal om hemlöshet. Möte med Borlänge och Falu kommuner samt Kronofogden i november 2013.

Socialstyrelsen, 2012. Hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden 2011 – omfattning och karaktär.

Socialstyrelsen, 2010. Hemlöshet – många ansikten, många ansvar – Genomförande av regeringens strategi för att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden 2007–2009. Slutrapport.

Swärd, Hans, 2008. Hemlöshet, Pozkal, Polen.

Länsstyrelsen Dalarna, november 2013. Ett samtal om hemlöshet. Noteringare från möte med Borlänge och Falu kommuner samt Kronofogden.

Maja-Stina Ahlzén, 2005. Vägen till hemlöshet – En studie av nio livshistorier. Stockholms Universitet.

Stockholms Stadsmission, oktober 2013. Hemlös 2013 - tema: Bostadsförsörjning

Webbsidor

Hemlöshetssamordnarens blogg, www.hemloshetifokus.se

Socialstyrelsen, www.socialstyrelsen.se/hemloshet

Boverket, www.boverket.se/Boende/Sa-bor-vi-i-Sverige/Hemloshetsstrategi/

Stadsmissionen www.stadsmissionen.se/Sokresultat/?q=heml%c3%b6shet

Lunds Universitet, www.soch.lu.se/o.o.i.s/21367

Helsingborgs stad, www.helsingborg.se/Medborgare/Omsorg-och-stod/Boenden-sarskilda/om-bostad-forst/

Länsstyrelsens rapportserie

Här listas Länsstyrelsens samtliga rapporter utgivna de senaste tio åren. Många av dessa finns som pdf-er på Länsstyrelsens webbplats: www.lansstyrelsen.se/dalarna/sv/publikationer.

Många rapporter finns även på Falu Stadsbibliotek. Rapporterna kan beställas från Länsstyrelsen, telefon 010-22 50 000 med reservation för att upplagan kan ha tagit slut.

2005:01 Brand i Fulufjällets nationalpark.
2005:02 Individuell plan enligt LSS.
2005:03 Sammanställning av beviljade projekt 2004
2005:04 Vem ser barnet? En granskning av 100 familjehemsplacerade barn åren 2002-2003.
2005:05 Inventering av förorenade områden i Dalarnas län, Kemiindustrisektorn – kemtvättar.
2005:06 Länsstyrelsens årsredovisning.
2005:07 Rättvikhsheden Inventering av naturvärden inom Enån - Gärdsjöfältet – Ockrandalgången.
2005:08 Domar och beslut.
2005:09 Vem ser barnet?
2005:10 Trädgränsen i Dalafjällen.
2005:11 Lex Sarah 2005.
2005:12 Näringslivsklimat och entreprenörskap – en jämförande studie mellan Värmlands, Dalarnas och Gävleborgs län.
2005:13 Regional förvaltningsplan för stora rovdjur i Dalarnas län.
2005:14 Inventering av förorenade områden i Dalarnas län – Gruvindustri
2005:15 Personligt ombud i mellansverige/myndighetseffekter.
2005:16 Samordnad recipientkontroll i Dalälven 2004.
2005:17 Delårsrapport.
2005:18 Näringslivsstrukturen på Dalarnas Landsbygd.
2005:19 Metallhalter i dricksvatten från borrade brunnar i Dalarnas län.

2005:20 Personligt ombud i Mellansverige - klienters uppfattningar av de stöd de fått.
2005:21 Fisk- och kräftodlingsverksamhet i Dalarnas län – nulägesbeskrivning 2004.
2005:22 Tillsyn över enskild verksamhet och entreprenader.
2005:23 Efterbehandling av gruvavfall i Falun.
2005:24 EnergiIntelligent Dalarna, regionalt energiprogram.
2005: 25 Personligt ombud i Mellansverige- ombuden och deras arbete.

2006:01 Uppföljning och utvärdering av Dalarnas landsbygdsprogram 1997-2002.
2006:02 Strategi för formellt skydd av skog i Dalarnas län.
2006:03 Sammanställning av beviljade projekt 2002-2005 . Projektmedel för alkohol- och narkotikaförebyggande insatser.
2006:04 Delaktig i hemtjänsten.
2006:05 Verksamhetsplan 2006-2008.
2006:06 Årsredovisning 2005.
2006:07 Landsbygdsprogram för Dalarna.
2006:08 Rotogräsgruppen 2003-2005.
2006:09 Ej verkställda domar och beslut
2006:10 Särskilt boende för personer med demenssjukdom.
2006:11 Epizootiberedskap, uppdaterad
2006:12 EnergiIntelligent Dalarna.
2006:13 Samrådsredogörelse och beslut, EnergiIntelligent Dalarna.
2006:14 Risk- och sårbarhetsanalys 2005.

2006:15 Personligt ombud i Mellansverige Vägledning inför framtiden.
2006:16 Alla visste om det men alla visste olika. Konsekvenser för enskilda när särskilda boenden avvecklas. Regiontillsyn i fem län. 2006:17 Bostadsmarknadsläget i Dalarna 2006-2007.
2006:18 Designåret 2005 i Dalarna – slutrapport.
2006:19 Ekomat – slutrapport.
2006:20 Anmälningsplikten Lex Sarah
2006:21 Statens nya geografi.
2006:22 Dalarnas Naturminnen.
2006:23 Samordnad recipientkontroll i Dalälven 2005.
2006:24 Individuell plan enligt LSS.
2006:25 Delårsrapport.
2006:26 Dokumentation 2006 års regionala energiseminarium.
2006:27 Grundvatten och dricksvattenförsörjning – en beskrivning av förhållandena i Dalarnas län 2006.
2006:28 Inventering av förorenade områden i Dalarnas län. Tillstånds-pliktiga anläggningar i drift.
2006:29 Gruvstugor.
2006:30 Kartläggning av öppenvärden gällande missbruk i Dalarnas län.
2006:31 Slitage på leder.
2006:32 Anhörigstödet i Dalarna, lägesrapport 2006.
2006:33 Kartläggning av den öppna Missbrukar- och beroendevärden i Dalarnas län.
2006:34 Vattnets näringsgrad i Nedre Milsbosjön under de senaste årtusendena.
2006:35 Vedskallbaggar i Gåsbergets och

Trollmosseskogens naturreservat, Ore socken, Rättviks kommun.
2006:36 Bottenfauna i Dalarna juni 2005.
2006:37 Dalarnas miljömål 2007–2010. Remissversion.
2006:38 Satellitdata för övervakning av våtmarker.
2006:39 Inventering av vattensalamander i Dalarnas län 2006.

2007:01 Miljömålen i skolan – en handledning för lärare i Dalarna.
2007:02 Regional risk och sårbarhetsanalys 2006.
2007:03 Verksamhetsplan för Länsstyrelsen Dalarna 2007-2009.
2007:04 Årsredovisning 2006 för Länsstyrelsen Dalarna.
2007:05 Inventering av förorenade områden i Dalarnas län, Gruvindustri – etapp 2.
2007:06 Luftkvalitet i Dalarnas större tätorter under perioden 2006.
2007:07 Dalarnas miljömål 2007–2010.
2007:08 Samrådsredogörelse och beslut till Dalarnas miljömål 2007–2010.
2007:09 Fjärranalyser i kulturmiljövärden.
2007:10 Ej verkställda domar och beslut 2006.
2007:11 Vattenkemiska effekter av 10 års våtmarkskalkning i Skidbägsbäcken.
2007:12 Bostadsmarknadsenkät 2007-08.
2007:13 Kartläggning av farliga kemikalier.
2007:14 Metaller, uran och radon i vatten från dricksvattenbrunnar.
2007:15 Fäbodbeta & Rovdjur i Dalarna.
2007:16 Anmälningsskyldigheten En sammanställning av Lex Sarahanmälningar i kommunal och enskild verksamhet i Dalarnas län.
2007:17 Inventering av förorenade områden i Dalarnas län. Primära och sekundära metallverk, metallgjutier och ytbehandling av metall.
2007:18 Redovisning av hur kommunerna i Dalarna

använder sig av sina korttidsplatser.
2007:19 Delårsrapport 2006-06-30.
2007:20 Vindområden i Dalarnas län – Redovisning inför Energimyndighetens ställningstagande om riksintresse-områden för vindkraft 2007.
2007:21 Samordnad recipientkontroll i Dalälven 2006.
2007:22 Bioenergipotentialet i Dalarnas län.
2007:23 Dokumentation av 2007 års energiseminarium.
2007:24 Inventering av förorenade områden – kemiindustriområdet
2007:25 Tillsyn över enskild verksamhet
2007:26 Verksamhetstillsyn inom socialtjänsten i Hedemora kommun 2007.
2007:27 Verksamhetstillsyn inom socialtjänsten i Rättviks kommun 2007.
2007:28 Regionala landskapsstrategier i Dalarnas län.

2008:01 Regional risk och sårbarhetsanalys.
2008:02 Verksamhetsplan 2008-2019.
2008:03 Årsredovisning 2007 för Länsstyrelsen Dalarna.
2008:04 Milsbosjöarna - ett pilotprojekt inför arbetet med åtgärdsprogram inom EU:s Ramdirektiv för vatten.
2008:05 Inventering av förorenade områden i Dalarnas län – verkstads-industrin.
2008:06 Naturbeteskött.
2008:07 Förstudie ängar.
2008:08 Förstudie fäbodlar.
2008:09 Design för företag i Dalarna.
2008:10 Bostadsmarknadsenkät 2008-09.
2008:11 Stormusselinventering
2008:12 Fäbodbruk ur ett brukarperspektiv.
2008:13 Organiska miljögifter i grundvatten.
2008:14 Inventering av förorenade områden i Dalarna län — Nedlagda kommunala deponier.

2008:15 Vattenvegetation i Dalarnas sjöar; Inventeringar år 2005 och 2006.
2008:16 Uppdrag barn i Dalarnas län.
2008:17 Identifiering av riskområden för fosforförluster i ett jordbruksdominerat avrinningsområde i Dalarna.
2008:18 Inventering av vildbin i Dalarna
2008:19 Inventering av steklar i sandtallskog.
2008:20 Inventeringsmetodik för klipplavar.
2008:21 Kommunernas beredskap för personer med utländsk bakgrund inom äldreomsorgen.
2008:22 Samordnad recipientkontroll i Dalälven 2007.

2009:01 Metod för kemikaliekontroll inom ramen för miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö.
2009:02 Verksamhetstillsyn inom socialtjänsten i Leksand kommun 2008.
2009:03 Bibaggen i Dalarna.
2009:04 Vattenvårdsplan för Dalälvens avrinningsområden.
2009:05 Verksamhetsplan.
2009:06 Årsredovisning 2008 för Länsstyrelsen Dalarna.
2009:07 Verksamhetstillsyn Personer med demenssjukdom i ordinarie boende.
2009:08 När lanthandeln stänger.
2009:09 Laserskanning från flyg och fornlämningar i skog.
2009:10 Bostadsmarknadsenkät 2009-10.
2009:11 Tillsyn över energihushållning - Erfarenheter från Dalarna.
2009:12 Inventering av förorenade områden, grafiska industrin.
2009:13 Inventering av förorenade områden i Dalarnas län – sammanfattningsrapport.
2009:14 Samordnad recipientkontroll i Dalälven 2008.
2009:15 Anmälningsplikten. Sammanställning 2008.
2009:16 Rosa Kampanjen. Mot illegal alkoholhantering.
2009:17 Program för

uppföljning av Dalarnas miljömål 2009-2011.
2009:18 Insekter på brandfält.
2009:19 Styrel: Länsförsök Dalarna 09 – Slutrapport.
2009:20 Vattenuttag för snökanoner i Dalarnas län.
2009:21 Serviceuppdragen.
2009:22 Organiska miljögifter.
2009:23 Inventering av förorenade områden i Dalarnas län – Avfallssektorn.
2009:24 Övervakning av vedlevande insekter i Granåsens värdetrakt.
2009:25 Risk- och sårbarhetsanalys 2009.
2009:26 Länsstyrelsens bevakningsuppdrag/betaltjänster
2009:27 Länsamverkansprojekt – verksamhetsavfall 2008.

2010:01 Dalarnas regionala serviceprogram 2010-2013.
2010:02 Vindkraft kring Siljan?
2010:03 Verksamhetsplan 2010.
2010:04 Mer träd på myrar de senaste 20 åren.
2010:05 Verifiering av kemisk status Badelundaåsen inom Borlänge, Sätters och Hedemora kommun.
2010:06 Verifiering av kemisk status Badelundaåsen inom Avesta kommun.
2010:07 Årsredovisning 2009.
2010:08 Metallpåverkade sjöar och vattendrag i Dalarna. Konsekvenser av en tusenårig gruvhistoria.
2010:09 Kartläggning av farliga kemikalier – tillsynsprojekt.
2010:10 Bostadsmarknaden i Dalarna 2010.
2010:11 Kartläggning av SFI i Dalarna – och en kvalitativ studie.
2010:12 Metaller i fisk i Dalälvens sjöar.
2010:13 Växtplanktonsamhällen i Dalälvens sjöar.
2010:14 Fisk i Dalälvens sjöar.
2010:15 Saxdalen. Miljöanalys av ett historiskt gruvområde samt konsekvenser av en efterbehandling.
2010:16 Utvärdering av biologiska bedömningsgrunder för sjöar.
2010:17 Uppföljning av regionalt företagsstöd med slutligt beslut år 2004.

2010:18 Långsiktig strategisk plan för omarrondering i Dalarnas län.
2010:19 Långsiktig strategisk plan för omarrondering i Dalarnas län – projektrapport.
2010:20 Samordnad recipientkontroll i Dalälven 2009.
2010:21 Mjukbottenfaunan i Dalälvens sjöar – struktur och funktion.
2010:22 Intervjuer med ängsbrukare.
2010:23 Bevakning av grundläggande betaltjänster.
2010:24 Regional risk- och sårbarhetsanalys 2010.
2010:25 Inventering av förorenade områden i Dalarnas län – industrideponier.
2010:26 Klimatanpassningsstrategi 2020.
2010:27 Biotopkartering av rinnande vatten. Beskrivning och jämförande analys av metoder i Dalarna, Jönköping och Västernorrland.

2011:01 Malingsbo-Klotens framtid. Utredning om natur- och friluftsvärden.
2011:02 Främmande musslor i Kärtyllasjön i Dalarna 2010.
2011:03 Kartering av brandfält från satellitdata. Koncept för årlig kartering.
2011:04 Verksamhetsplan 2011.
2011:05 Klimatanpassningsstrategi 2020. Prioriterade sektorer i Dalarnas län.
2011:06 Utveckling av metoder för mätning av ljudnivåer i fjällen.
2011:07 Är Dalarna jämställt? Lägesrapport 2011.
2011:08 Årsredovisning 2010.
2011:09 Strategi för hållbar turistutveckling i Fulufjällsområdet.
2011:10 Sustainable Tourism Development Strategy.
2011:11 Elfenbensslaven i Sverige.
2011:12 Jättesköldlav.
2011:13 Strategi Miljögifter 2011-2012, Problembild för Dalarnas län.
2011:14 Kommunala energi- och klimatstrategier.
2011:15 Vindkraftsunderlag för

Dalarnas klimat- och energistrategi.
2011:16 Bostadsmarknaden i Dalarna 2011
2011:17 Samordnad recipientkontroll i Dalälven 2010
2011:18 Inventering av förorenade områden – Nedlagda kommunala deponier i fem kommuner
2011:19 Inventering av förorenade områden i Dalarnas län – Förorenade sediment
2011:20 Närvärme - en resurs i energiomställningen.
2011:21 Gemensamma dataunderlag i Vanån.
2011:22 Inventering av kungsörn i riksintresseområden för vindkraft i Rättvik, Mora och Orsa.
2011:23 Historiska våtmarker i odlingslandskapet.
2011:24 Effektiva miljömålsåtgärder. En utvärdering i fyra län.
2011:25 Genetiska studier av öring från Lurån och Sångåns vattensystem.
2011:26 Provfiske inom Dalarnas fjällreservat och nationalparker år 2009 - en resultatsammanställning.
2011:27 Bevakning av grundläggande betaltjänster.
2011:28 Underlag för gränshandel och köpcentrum i Sälen.
2011:29 Plan för tillsynsvägledning enligt miljöbalken 2012-2014.
2011:30 Regional risk- och sårbarhetsanalys för Dalarnas län 2011.
2011:31 Kommunala etableringsinsatser för vissa nyanlända i Dalarna: SFI, samhällsorientering och andra yrkesförberedande insatser.

2012:01 Miljö kvalitetsnormer och luftkvaliteten i Dalarna
2012:02 Vattenförsörjningsplan Dalarnas län.
2012:03 Materialförsörjningsplan - Dalarnas län.
2012:04 Fladdermusfaunan i Dalarna - Sammanställning av inventeringar åren 2008-2010
2012:05 Potentialer för solenergi i Dalarna

2012:06 Hur går miljöarbetet regionalt och lokalt? – delprojekt i fördjupad utvärdering av Sveriges miljömål 2012. Länsstyrelserna och RUS
2012:07 Årsredovisning 2011
2012:08 Kransalger i Dalarna
2012:09 Skyddsvärda träd i Dalarna
2012:10 Ängssvampar i Dalarna
2012:11 Betaltjänster – bredband och ny teknik
2012:12 Åtgärdsplan för flottleds-rensade vattendrag i Dalarnas län
2012:13 Utvärdering av företagsstöd, Regional konkurrenskraft och sysselsättning i Norra Mellansverige
2012:14 Samordnad recipientkontroll i Dalälven 2011
2012:15 Bostadsmarknaden i Dalarna 2012
2012:16 Vedinsekter på död tall och brandfält i Dalarna 2011 – en inventering av ÄGP-arter på nydöd tall, äldre tallved och i bränd skog
2012:17 Grundvattenundersökningar i Dalarna 2010–2011
2012:18 Plan för tillsynsvägledning enligt miljöbalken
2012:19 Bevakning av grundläggande betaltjänster Länsstyrelsernas årsrapport 2012
2012:20 Energi- och klimatstrategi för Dalarna.
2012:21 Växtplankton i 33 sjöar i Västmanlands, Stockholms och Dalarnas län 2011
Klassificering av ekologisk status
2012:22 Regional risk- och sårbarhetsanalys för Dalarnas län 2012

2013:01 Raggbocken, hotad skalbagge i Dalarna, Åtgärdsprogram i fyra skogslandskap
2013:02 Årsredovisning 2012 Länsstyrelsen i Dalarnas län.
2013:03 Underlag för potentialberäkningar av förnybar energi.
2013:04 Energihushållning i VA-sektorn. Ett gemensamt samverkansarbete för alla VA-huvudmän i Dalarna.
2013:05 Trygghetens värde

– sociala risker ur ett ekonomiskt perspektiv.
2013:06 Fakta om småkryp i Dalarnas vattendrag.
2013:07 Fältgentiana i Dalarna Lägerapport om en av våra ovanligaste växter.
2013:08 Jordbrukets klimatpåverkan – globala utsläpp och lokala åtgärder.
2013:09 Levande vatten. Förslag för att minska negativa effekter från kraftverk och dammar i Vanåns avrinningsområde.
2013:10 Djurägares erfarenheter av rovdjursavvisande stängsel.
2013:11 Dalarnas miljömål – Miljömål.
2013:12 Dalarnas Miljömål – Åtgärdsprogram 2013–2016
2013:13 Dalarna – Pilotlän för grön utveckling – Slutrapport och vägledning.
2013:14 Värna Vårda Visa.
2013:15 Hur synliga är vindkraftverk på långt avstånd?
2013:16 Så förändras Dalarnas näringsliv. En kartläggning av de senaste 10–25 åren.
2013:17 Samordnad recipientkontroll i Dalälven 2012. Vatten- och sedimentkemi, fisk, växtplankton och bottenfauna.
2013:18 Bostadsmarknaden i Dalarna Från överskott till bostadsbrist.
2013:19 Nyanlända elever utbildningsvillkor i Dalarna.
2013:20 Bredbandsstrategi för Dalarna
2013:21 Bevakning av grundläggande betaltjänster
2013: 22 Utvärdering av strategi för formellt skydd av skog i Dalarnas län
2013:23 Rönnpraktbaggen i Sverige.
Inventeringar i mellersta Sverige under 2004–2009
2013:24 Gröna infrastrukturer för biologisk mångfald i Dalaskogarna. Har habitatnätverk för barrskogsarter förändrats 2002–2012?
2013:25 Swot-analys för Dalarnas regionala handlingsplan
2013:26 Regional risk- och sårbarhetsanalys för Dalarnas län 2013

2014:01 Plan för tillsynsvägledning enligt miljöbalken 2014–2016
2014:02 Västra Leksand, en förstudie om omarrondering
2014:03 Myrfågelinventering i Älvdalen under perioden 1977 till 2012
2014:04 Är Dalarnas jämställt? Lägerapport 2013
2014:05 Flexibel och yrkesinriktad sfi
2014:06 Årsredovisning 2013
2014:07 Bostad sökes – om hemlöshet och förebyggande arbete i Dalarna
2014:08 Erfarenheter av kriskommunikation på lokal och regional nivå i samband med kärnkraftsolyckan i Fukushima 2011
2014:09 Trädgränsens förändring 1974 till 2013 – fotoserie från fjället Östra Barfredshogna i norra Dalarna.

Hemlöshet ur ett bostadsperspektiv

Detta är ett planeringsunderlag om hemlöshet för dig som arbetar med bostadsförsörjning eller fysisk planering. En kortfattad redogörelse över regeringens mål mot hemlöshet, definitioner, inblick i situationen i Dalarna och exempel på hur det kan arbetas med hemlöshetsfrågan.

För din QR-läsare över den här koden, så hamnar du på vår webb med fler intressanta rapporter.

